

Gwybodaeth i Gleifion

Clefyd Llid y Coluddyn - Azathioprin a Mercaptopurin

Beth yw fy meddyginiaeth?

Mae Azathioprin yn gyffur sy'n gweithio drwy leihau gweithrediad celloedd gwaed gwyn, ac felly mae'n tawelu adweithiau imiwnolegol a llidus y corff. Gelwir ef hefyd yn gyffur imiwnoataliol, oherwydd ei fod yn lleihau gweithrediad y system imiwnedd. Mae Mercaptopurin yn gyffur hynod debyg. Mewn ffaith, mae Azathioprin yn cael ei dorri i lawr i ffurfio Mercaptopurin ar ôl amsugniad o'ch perfeddyn. Yng ngweddill y daflen hon, mae'r sylwadau'n cyfeirio at y ddau gyffur yn yr un modd, heblaw'r ddos, sy'n is i Mercaptopurin.

Beth yw pwrpas y feddyginiaeth?

Mewn Clefyd Llid y Coluddyn (Crohn's a cholitis briwiol), gwyddys bod Azathioprin a Mercaptopurin yn lleihau adweithiau llidus yn y perfeddyn, (ac mewn manau eraill o'r corff os bydd y rheiny'n rhan o'r dolur hefyd). Bydd cleifion yn cael y rhain pan fydd achosion cyson o'r clefyd neu lle nad yw'r clefyd yn ymateb yn llawn i gyffuriau steroid, neu'n dychwelyd ar ôl gorffen y ddos o steroid. Mewn rhai cleifion gyda llawer iawn o lid, maen nhw'n dechrau'n gynnar yn y driniaeth. Mae'r cyffuriau'n gweithio'n araf ac yn cymryd o leiaf dau neu dri mis i gael effaith. Felly, byddan nhw'n cael eu dechrau'n aml tra bydd cleifion yn dal i fod ar steroidau. Dangosodd treialon y gall hyn wedyn ei gwneud hi'n haws i gleifion ddod i ffwrdd oddi ar eu steroidau'n raddol (dros yr ychydig fisoedd nesaf).

Yna'n aml, byddwn ni'n cadw cleifion ar y cyffuriau am nifer o flynyddoedd os bydd y clefyd yn dod o dan reolaeth a thra na fydd unrhyw sgil effeithiau.

Sut a phryd y dylwn i gymryd Azathioprin neu Mercaptopurin?

Dylech fel arfer gymryd y tabledi unwaith y dydd yn y bore. Fel arfer, byddan nhw'n dechrau'r cyffur gyda dos fechan ac yna'n ei chynyddu'n raddol i'r ddos derfynol o tua: - Azathioprin 2 mg i bob kilogram (e.e. 100 i 150mg y dydd i oedolyn o bwysau arferol) Mercaptopurin 1.5 mg i bob kilogram (e.e. 75 i 125mg y dydd i oedolyn o bwysau arferol).

Alla i gymryd meddyginiaeth arall?

Yr unig gyffur sy'n cael ei ragnodi'n gyffredinol ac sy'n amharu ar Azathioprin neu Mercaptopurin yw Allopurinol - a ddefnyddir ar gyfer gowt. Mae'n *rhaid* i chi drafod hyn gyda'r meddyg sy'n rhagnodi os ydych chi'n cymryd Allopurinol.

Beth yw'r sgil effeithiau?

Yn ystod yr ychydig wythnosau cyntaf, gallan nhw achosi cyflog, taflu fyny neu chwydu. Mae hyn fel arfer yn dibynnu ar y ddos a ddefnyddir. Os na fydd yn gwella ar ôl gostwng y ddos, yna mae'n rhaid rhoi'r gorau i'r cyffur. Yn fwy anghyffredin, gall achosi brech ar y croen, pen tost, poen yn y cymalau, neu boen yn y bol. Mewn rhai achosion anghyffredin, gall affeithio ar yr afu. Fodd bynnag, mae'r mwyafrif o gleifion yn gallu cymryd y cyffuriau heb unrhyw broblem.

Gallan nhw affeithio ar fêr yr esgyrn (lle mae'r celloedd coch yn cael eu creu) a gall achosi cwmp yn nifer y celloedd gwyn, y platennau neu'r haemoglobin. Oherwydd hyn, cymerir cyfrif gwaed rheolaidd tra byddwch yn cymryd y cyffur. Cyhyd ag y bydd y cyfrif gwaed yn cael ei fonitro, mae'n ddiogel defnyddio'r cyffur. Os byddwch chi'n datblygu heintiau annisgwyl neu ddifrifol, dylech ddweud wrth eich meddyg am hyn a chael gwirio eich cyfrif gwaed. Er bod gan y cyffuriau hyn record diogelwch tymor hir rhagorol, mae potensial i unrhyw gyffur sy'n affeithio ar y system imiwnedd affeithio ar fecanwaith amddiffyn y corff rhag datblygu tiwmor, os bydd yn cael ei gymryd am gyfnod hir. Mae pa hyd y byddwch yn aros ar y cyffur yn dibynnu ar ddifrifoldeb eich Clefyd Llid y Coluddyn a dylid trafod hyn gyda meddyg eich clinig.

Gwelwyd profion ceg y groth abnormal mewn merched sy'n cymryd Azathioprin a Mercaptopurin. Mae'n bwysig eich bod yn mynychu ar gyfer eich prawf ceg y groth ar yr amser priodol ac yn hysbysu eich Ymgynghorydd/ Nyrs IBD os gwelir unrhyw abnormaleddau.

A oes unrhyw ragofalon y gellid eu cymryd?

Mae claf sy'n derbyn therapi imiwnoatoliol mewn ychydig mwy o risg o ddatblygu lymffomas a llidau eraill, sef canser y croen - felly dylid cyfyngu ar amlygiad i olau haul a golau UV a dylech wisgo dillad i'ch amddiffyn a defnyddio eli haul ffactor uchel.

Os byddwch chi'n dymuno beichiogi, dylech drafod hyn cynted ag sy'n bosibl gyda meddyg y clinig. Nid oes un adroddiad o gynnydd mewn risg i ffoetws ac mae nifer o ferched wedi cael beichiogrwydd llwyddiannus ar y cyffuriau hyn. Ond, byddai'n well gan nifer o ferched beidio â chymryd cyffuriau yn ystod beichiogrwydd os ydy eu hafiechyd o dan reolaeth. Mae'r cyffuriau'n gallu pasio i mewn i laeth y fron. Dylid cymryd asid ffolig yn ystod cenhedliad a thrwy gydol y beichiogrwydd.

Argymhellir hefyd eich bod yn cael y brechlyn ffliw bob blwyddyn a hefyd brechiad yn erbyn niwmonia niwmococcal.

A oes angen i mi gael archwiliadau cyn dechrau ar Azathioprin/Mercaptopurin

Oes. Bydd yn rhaid i chi gael rhai profion gwaed cyn dechrau a hefyd rhai profion gwaed cyn sgrinio ar gyfer Hepatitis B, Hepatitis C, HIV, Varicella (Brech yr ieir) a Rubella (y frech Almaenig). Mae'r rhain yn heintiau firaol, ac mae angen gwirio eich imiwnedd.

Pa fath o fonitro fydd yn digwydd tra bydda i'n cymryd y cyffur?

Byddan nhw'n gwirio eich cyfrif gwaed yn llawn bob pythefnos hyd nes i ddos y cyffur sefydlogi. Bydd hwn yn cael ei wneud yn gyntaf drwy'r clinig yn yr ysbyty ac yna, mae'n bosibl y gellir ei drosglwyddo i gael ei gynnal yn eich meddygfa. Mae'n rhaid gwirio gwaed rhai cleifion yn amlach.

Beth os bydd gen i unrhyw gwestiwn arall?

Dylech siarad â'ch gastroenterolegydd, neu ffonio'r Nyrsys IBD ar (01633) 656055. Mae mwy o wybodaeth ar gael drwy Crohns and Colitis UK (www.crohnsandcolitis.org.uk)

IBD – Nyrsys Clinigol Arbenigol

Allyson Lewis, IBD Nyrs Glinigol Arbenigol (IBD)

Ffôn:- 01633 – 656055

E-bost:- IBDHelp@wales.nhs.uk

Nicola Bowler – Nyrs Glinigol Arbenigol (IBD)

Ffôn:- 01633 - 656055

E-bost: - IBDHelp@wales.nhs.uk

Nichola Brown – Nyrs Glinigol Arbenigol (IBD)

Ffôn:- 01633 - 656055

E-bost:- IBDHelp@wales.nhs.uk

Ysbyty Brenhinol Gwent

Dr Amudhu Somasekar, Ymgynghorydd Gastroenteroleg

Rhif Ffôn yr Ysgrifenyddes:- 01633 – 234451

Dr Vivek Goel, Ymgynghorydd Gastroenteroleg

Rhif Ffôn yr Ysgrifenyddes:- 01633 – 234447

Dr Nimal Balaratnam, Ymgynghorydd Meddygol

Rhif Ffôn yr Ysgrifenyddes:- 01633 – 656220

Dr Alka Joshi, Ymgynghorydd Gastroenteroleg

Rhif Ffôn yr Ysgrifenyddes:- 01633 - 234789

Ysbyty Nevill Hall

Dr Andrew Phillips, Ymgynghorydd Gastroenteroleg

Rhif Ffôn yr Ysgrifenyddes:- 01873 - 732430

Ysbyty Ystrad Fawr

Dr. Adnan U Rahman, Ymgynghorydd Gastroenteroleg
Rhif Ffôn yr Ysgrifenyddes:- 01443 – 802216

**Mae'r ddogfen hon ar gael yn Saesneg /
This document is available in English**